

„Dainava“, 1966-ieji: kaip gimė Pasaulio lietuvių jaunimo kongreso tradicija

„Dainavos“ stovyklavietė Mičigane daugeliui išeivijos lietuvių yra tapusi ne tik vasaros susitikimų vieta, bet ir gyvu lietuviybės simboliu. Būtent čia prieš šešis dešimtmečius prasidėjo istorinis įvykis, davęs impulsą pasaulio lietuvių jaunimo vienybei. Vilniaus universiteto studentė Gabrielė Žadeikytė savo tekste kviečia sugrįžti į 1966-uosius - į Pirmojo Pasaulio lietuvių jaunimo kongreso užkulisius. Kas rūpėjo tuometiniam jaunimui, kaip stovyklos dvasia padėjo išlaikyti tapatybę ir kodėl ši patirtis išlieka aktuali šiandien, kai ruošiamės ateities kongresams?

Pasauliolietuvis.lt | Gabrielė Žadeikytė

Tekstas parengtas praktikos Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Adolfo Damušio demokratijos tyrimų centre metu, 2026 m.

Pirmasis Pasaulio lietuvių jaunimo kongresas ir „Dainavos“ stovyklavietė istoriografijoje nėra plačiai aptarti, jie dažniausiai patenka į kitų temų kontekstines paraštes. Tad darbe remtasi filologės Jolantos Budriūnienės straipsniu „Dainavos“ stovykla ir išeivijos pedagoginė mintis“ (Oikos: lietuvių migracijos ir diasporos studijos, 2009 nr. 2(8)), kuriame aptarti stovyklos įkūrimo istorijos, vadovybės, ugdymo turinio bei lietuviškosios kultūros pažinimo aspektai pravertę kuriant reikiamą kontekstą apie „Dainavos“ funkcijas. Remtasi ir istorikės Kristinos Ūsaitės monografija „Pasaulio lietuvių jaunimo sąjunga XX a. 6–9 dešimtmečiais“ (Vilnius : Versus aureus, 2013), kurioje Pirmojo Pasaulio lietuvių jaunimo kongreso ir „Dainavos“ stovyklavietės sąsajoms skirta vos keletas

puslapių. Vis dėlto monografijoje pateikta informacija suteikė papildomų žinių apie prieškongresinės savaitės „Dainavoje“ ypatumus. Kadangi istoriografija šia tematika yra palyginti negausi, darbe atsispirta nuo JAV lietuvių dienraščių „Draugas“, „Tėvynės žiburiai“, „Aidai“ 1966 m. birželio mėnesio straipsnių. Vertinga buvo ir Vytauto Didžiojo universiteto Išeivijos studijų centro archyvinė medžiaga, susijusi su Kongreso organizavimu bei pasiruošimu stovyklai (už pasidalijimą medžiaga esu dėkinga praktikos vadovei dr. Ilonai Strumickienei).

Pirmasis Pasaulio lietuvių jaunimo kongresas ir „Dainavos“ stovyklavietė padėjo (ir vis dar padeda) puoselėti lietuvių kalbą, tradicijas ir bendruomeniškumą – čia diskutuota apie Lietuvos ateitį, skatinta užmegzti globalius ryšius ir įsitraukti į

pasaulinę lietuvių bendruomenę. Kongresas buvo vienas pirmųjų bandymų suburti lietuvių jaunimą iš viso pasaulio, o šiandieniniame migracijos kontekste išeivių ryšiai su gimtuoju kraštu bei jaunimo dalyvavimas diasporos veikloje išlieka itin aktualios temos. Galima teigti, kad šiandien, kai lietuvių migrantų yra dar daugiau, poreikis vienyti, saugoti kalbą, kultūrą ir tapatybę yra didesnis nei bet kada anksčiau. Žinios iš Pirmojo Pasaulio lietuvių jaunimo kongreso prieškongresinės savaitės „Dainavoje“ liudija apie XX a. 7-ojo dešimtmečio lietuvių emigrantų siekius suburti jaunimą, skatinti nepamiršti savo šaknų bei komunikuoti jaunimui priimtinu būdu. Tokios iniciatyvos XXI a. išlieka itin reikalingos.

Jungtinių Amerikos Valstijų lietuvių bendruomenės ateitininkų stovykla Dainavos stovyklavietėje. Stovyklautojai klausosi paskaitos salėje. Kairiau iš krašto sėdi rašytojas, filosofas, publicistas dr. Juozas Girnius, apie 1964 m. | Nežinomas autorius

XX a. viduryje okupantų teroro ir karo mašinos talžomoje Lietuvoje gyventi nebuvo paprasta, todėl nereta šeima sunkia širdimi rinkosi palikti savąją gimtinę

vardan žilti pradėjusių tėvų, krykštaujančių vaikų ar noro nepradėti dienos okupanto šešėlyje. Daugelis tikėjo, kad pasitraukimas iš Lietuvos bus laikinas ir bus galima grįžti į išlaisvintą Tėvynę. Deja, jų lūkesčiai nepasitvirtino. Išvykusieji patyrė daug iššūkių – jiems teko gyventi išvietintųjų asmenų (DP) stovyklose, o vėliau persikelti į tolimus kraštus: JAV, Kanadą, Argentina, Braziliją, Australiją ir kt. Prisitaikyti naujuose namuose daugeliui nebuvo lengva, teko susidurti su kalbiniais, gamtiniais bei kultūriniais skirtumais. Tėvynės mintyse nenorėjo paleisti suaugusieji bandė atrasti būdų, kaip lietuvišką žodį, liaudies dainą ar Vytauto karūnacijos istoriją perduoti savo atžaloms. Šiuo tikslu, pirmiausia pokario Vokietijoje, imta organizuoti lietuvišką vaikų laisvalaikį ir ugdymą – atkreiptas dėmesys į būtiną tautiečių bendravimą ir tautinį sąmoningumą. Panašios veiklos atrodė reikalingos ir JAV, kur po Antrojo pasaulinio karo apsigyveno apie 30 tūkst. naujų lietuvių imigrantų. Jie papildė ankstesnės emigracijos lietuvių bendruomenę ir jų kurtą infrastruktūrą: organizacijas, parapijas, kapines, stovyklavietes. Svarbų vaidmenį lietuviybės puoselėjime atliko aktyvi Pasaulio Lietuvių Bendruomenės bei Pasaulio Lietuvių Jaunimo Sąjungos veikla.

Vienas reikšmingiausių lietuvių bendruomenės infrastruktūros objektų JAV – „Dainavos“ stovyklavietė netoli Mančesterio, Mičigano valstijoje. „Dainava“ įkurta 1955 m. pabaigoje: gruodžio 30 d. stovyklos organizacija įregistruota kaip ne pelno siekianti įmonė. Dokumentuose stovyklos steigėjais įvardyti dr. Adolfas Damušis ir kun. dr. A. Juška. 1956 m. pavasarį, sulaukus finansinės paramos iš Čikagos, Klivlando, Niujorko ir Detroito globos komitetų, pradėti statybų ir aplinkos tvarkymo darbai. Jau 1957 m. liepą „Dainava“ sulaukė pirmųjų stovyklautojų. Stovyklavietė priėmė įvairias lietuvių išeivijos organizacijas ir vaidino ryškų vaidmenį užtikrinant jų veiklos tęstinumą – čia ypač lauktos lietuviybę ir katalikybę puoselėjančios organizacijos bei sambūriai. Pati stovyklavietė žavėjo itin tinkamai pasirinkta vieta: vaizdinga kalvota vietovė, į kurios teritoriją pateko ir nedidelis ežeras. Stovyklos įkūrimas ir tolesnė veikla nebūtų pavykusi be ypatingo Damušių šeimos indėlio: steigėjo ir ilgamečio vadovo dr. Adolfo Damušio, administratorės Jadvygos Damušienės, sūnų Vytenio ir Sauliaus bei dukrų Indrės ir Gintės.

Pirmasis Pasaulio lietuvių jaunimo kongresas (PLJK) Čikagoje, surengtas 1966 m. birželio 30 – liepos 3 dienomis. Kalba politologas, visuomenės veikėjas dr. Tomas Remeikis, 1966 m. | Gerimanto Peniko nuotr.

Įprastai „Dainavoje“ vykusiose stovyklose absoliučią daugumą stovyklautojų sudarė Šiaurės Amerikoje gyvenantys lietuviai, tačiau 1966 m. birželį čia rinkosi lietuvių jaunimas iš viso pasaulio. Pasaulio Lietuvių Bendruomenės iniciatyva 1966-ieji buvo paskelbti Pasaulio lietuvių jaunimo metais, tad jaunimas kviestas susitikti Pasaulio lietuvių jaunimo kongrese. Pirmą kartą Čikagoje organizuojamas Kongresas (1966 m. birželio 30 – liepos 3 d.) turėjo būti puiki proga skirtingų kraštų lietuviams susipažinti, dalytis idėjomis, užmegzti draugystes, pristatyti savo istoriją ir tradicijas bei sužinoti, kuo gyvena okupuota Lietuva. Galima pastebėti, kad „Dainavos“ stovyklavietės ir Pasaulio Lietuvių Jaunimo Sąjungos tikslai sutapo – abi organizacijos siekė puoselėti lietuviybę, garsiai kalbėti apie išeivijos problemas bei kartu atminti Tėvynės istorijos džiaugsmus ir skaudulius.

Kongresas prasidėjo „pirmąja dalimi“ — Jaunimo vadovų studijų savaitė ir Pasaulio lietuvių jaunimo stovykla, kurios buvo suorganizuotos būtent „Dainavoje“. Iš čia dalyviai turėjo vykti į Kongresą Čikagoje. Prieškongresinė stovykla sulaukė diskusijų: vieni tikino, kad masinė stovykla naudinga, kiti teigė, kad bendra stovykla organizacijoms niekuo nepravers. Administracija teigė, kad

stovykla reikalinga dėl galimybės iš anksto aptarti Kongreso temas ir susipažinti su nariais iš skirtingų kraštų. Nors „Dainava“ nuo Čikagos nutolusi apie 400 kilometrų, čia jau anksčiau vyko lietuvių jaunimą jungę renginiai, pavyzdžiui, 1964 m. rugpjūtį surengta pirmoji Amerikos lietuvių studijų savaitė.

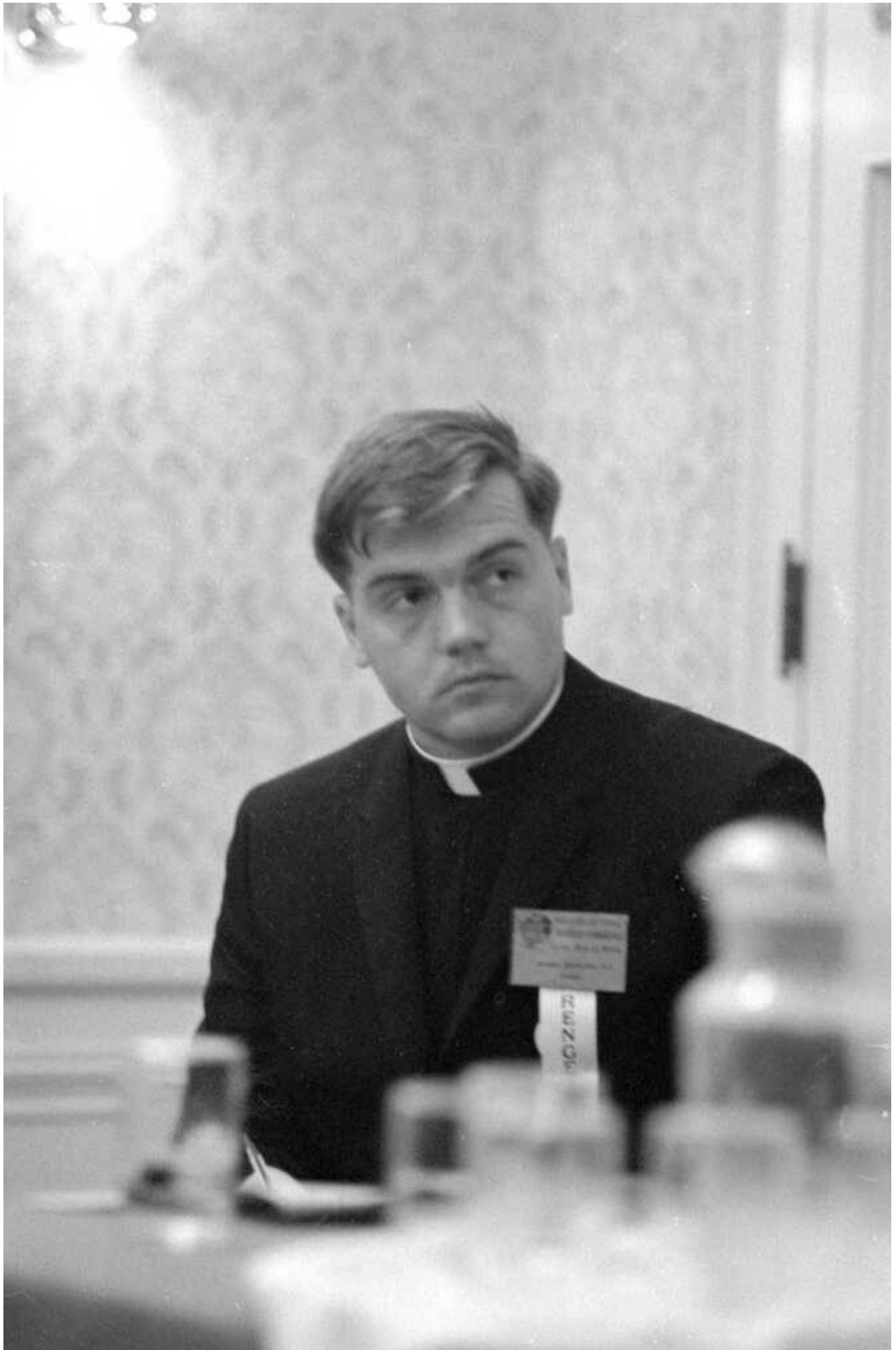
Pirmasis Pasaulio lietuvių jaunimo kongresas (PLJK) Čikagoje. Renginio dalyviai, 1966 m. | Gerimanto Peniko nuotr.

Pasirengimas stovyklai buvo įtemptas procesas: įvyko daugybė posėdžių, organizatoriai išsiuntė begalę pranešimų, lankėsi įvairiose vietovėse. Iš pradžių Jaunimo vadovų studijų savaitę planuota organizuoti po Kongreso, kad aptarti klausimai būtų paversti aiškiais planais, tačiau dėl techninių priežasčių ji įvyko prieš Kongresą (birželio 19–25 d.). Birželio 25 d. atvykę stovyklautojai prisijungė prie jaunimo vadovų. Prieš prasidedant Kongresui spėliota, kiek dalyvių jis sulauks – galiausiai suskaičiuota apie 500 svečių (apie 100 iš kitų kraštų, likusieji – iš JAV ir Kanados). „Dainavos“ administracijai reikėjo gerokai paplušėti ruošiantis tokiam gausiam būriui. Birželio 15 d. stovykla net buvo laikinai uždaryta dėl asfaltavimo darbų.

Stovyklos taisyklės buvo griežtos: pavyzdžiui, automobilius leista statyti tik tam

skirtose vietose, o išvažiuoti iš stovyklos buvo galima tik su pastovyklės žinia (dalyviai buvo pasiskirstę į keturias grupes pagal ideologines sroves: Lietuvių studentų sąjungą, Akademinių skautų sąjungą, korporaciją „Neo-Lithuania“ ir Studentų ateitininkų sąjungą).

Birželio 24 d. straipsnyje konstatuojama, kad stovykla „didžiajam įvykiui“ pasiruošusi: atnaujintos iškabos, asfaltuoti keliai, pastatyti papildomi ženklai. Sutvarkytos nakvynės patalpos, paviljonas, sporto aikštynai, tramplynai. Kadangi nuolatinės patalpos negalėjo sutalpinti visų 500 dalyvių, teritorija buvo išmarginta palapinėmis. Skautai akademikai savo stovyklavietę įsirengė ant vadinamojo „Rambyno“ kalno.

Pirmasis Pasaulio lietuvių jaunimo kongresas (PLJK) Čikagoje, surengtas 1966 m. birželio 30 – liepos 3 dienomis. PLJK komisijos renginio organizatorių narys, kun. Antanas Saulaitis, 1966 m. | Gerimanto Peniko nuotr.

Jaunimo vadovų studijų savaitėje dalyvavo apie 120 atstovų iš 13 šalių. Programai vadovavo sesuo M. Paulė, MVS. Dalyvė A. Volungytė rašė, kad bendri susipažinimo vakarai sukėlė „tikrą brolišką dvasią“. Paskaitas skaitė A. Saulaitis, SJ, dr. A. Damušis. Vakaraus jaunimas mokėsi dainų, tarp jų – ir Sibiro lietuvių himno. Paskaitos ir veiklos padėjo dalyviams pajusti bendrystę ir suprasti artėjančio Kongreso reikšmę. Stovyklos programa apėmė ir religinį ugdymą: kasdien vyko Šv. Mišios. Antanas Saulaitis, SJ, minėjo, kad sąlygos tenkino visus, nors būta diskusijų dėl skirtingų politinių ar kultūrinių pažiūrų.

Sesė - Seselė Ignė

2000-iais metais Vargdienių seserų visuotina kapitula Lietuvoje išrinko seselę Ignę Marijošiūtę vienuolijos užsienyje ir Lietuvoje generaline vyresniąja.

Atsimenu, kai maža paukštytė kandidatė Gražina davė paukštytės įžodį - aš pasižadu... New Britain, CT

1950 m. ji iš kun. Stasio Ylos rankų priėmė pirmą Komuniją Putname.

1962 m. Gražina įstojo į Vargdienių vienuolyną Amerikoje ir tapo seselė Ignė, o 1964 m. Putname davė pirmuosius įžadus.

Seselė s. Ignė mums yra gerai žinoma Kanadoje ir JAV, nes vadovavo stovykloms ir talkino skautų ir ateitininkų stovyklose savo pašnekesiais religinėmis ir visuomeninėmis temomis. O "Neringoje" ji auklėjo ir mokė mūsų vaikus tėvynės meilės, papročių ir krikščioniškos moralės.

Nuvykusi į Lietuvą, dirbo su jaunimu ir talkino seserims. Lietuvos vyskupų buvo pakviesta organizuoti didžiojo 2000 m. Jubiliejaus šventimo iškilmes.

Dabar, eidama atsakingas vienuolijai vadovavimo pareigas ji sako: "Sulaukėme vienuolijos 82-jo gimtadienio. Mūsų užduotis: žiūrėti į visumą - į praeitį, dabartį ir ateitį."

Su meile ir energija, kuria ji mūsų jaunimui tiek daug metų dirbo ir talkino, padėkime ir remkime Seselės – Sesės Ignės pastangas malda ir šalpa Lietuvoje. Mes linkime jai Dievo palaimos sunkiame darbe.

Sesuo - Sesė Ignė Marijošiūtė

Sesė - Seselė M. Paulė

Šiaurės Amerikos Vargdienių Seserų provincijai vadovauti vėl išrinkta seselė M. Paulė Savickaitė.

Hanau, Vokietijoje, ji buvo "Birutės" draugovės, "Bičių" skilties skiltininkė Zita Savickaitė. Atvykusi į Ameriką, įstojo į vienuolyną Putname ir tapo seselė Marija Paulė. Pirmuosius įžadus Putname davė 1950 m. Ji daugelį metų vadovavo stovykloms Putname, Dainavoje, Neringoje ir dirbo visuose vienuolijos skyriuose Kanadoje ir JAV.

Seselei M. Paulei linkime sėkmės ir Dievo palaimos provincijos darbuose.

Sesuo- Sesė M. Paulė Savickaitė

Sesė Lilė

Seserys M. Paulė Savickaitė ir Ignė Marijošiūtė,

Skautų aidas, 2001, nr. 4, šaltinis:
https://www.spauda2.org/skautu_aidas/archive/2001/2001-Nr04-SKAUTU-AIDAS.pdf.

Birželio 25 d. prasidėjusios Pasaulio lietuvių jaunimo stovyklos tema buvo „Mūsų jėgos, mūsų žinios Laisvai Lietuvai Tėvynei!“. Registracijos anketa apėmė net 31 klausimą apie asmeninius duomenis, kalbos mokėjimą ir domėjimąsi išeivijos problemomis. Programą sudarė dvi dalys: lietuvių kultūros pristatymas (kalba,

menas, šokiai) ir pratybos (audimas, maisto gaminimas, žurnalistika). Taip siekta suaktualinti tėvų krašto svarbą jaunimui.

Nors pradžia buvo šiek tiek chaotiška, atmosfera stovykloje išliko pakili. A. Gimantas džiaugėsi „švaria, svetimybėmis neužgožta“ svečių iš Argentinos ir Australijos kalba. Jis pabrėžė, kad bendrauti lietuviškai buvo būtina – juk argentinietis nesuprastų žodžio „sandwich“. Birželio 26 d. įvyko oficialus atidarymas su vėliavomis, himnais ir iškilmingomis Šv. Mišiomis. Gausiausiai dalyvavo Argentinos ir Australijos jaunimas, mažiau – Italijos, Naujosios Zelandijos atstovų.

Apibendrinant galima teigti, kad 1966 m. jaunimo nuogastavimai, ar pavyks susitikti dar kartą, buvo nepagrįsti. Pasaulio lietuvių jaunimo kongresų tradicija tebėra gyva – 2025 m. Islandijoje įvyko jau aštuonioliktas Pasaulio lietuvių jaunimo kongresas, kuriame dalyvavo 100 delegatų iš 22 pasaulio kraštų. Džiugu, kad 2026 m. šešiasdešimtmetį skaičiuojanti tradicija ir toliau jungia lietuvius iš viso pasaulio, o Kongresas tampa ilgamečių draugysčių bei naujų iniciatyvų pradžia.